Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

BİRLİKTE
STGM Kurumsal Hibe Fonu
"birlikte değiştirelim"

BİRLİKTE PROGRAMI FAYDALANICI ÖRGÜTLER BULUŞMASI

COVİD-19 SÜRECİNİN SİVİL TOPLUM VE AKTİVİZM ÜZERİNDE ETKİLERİNE YÖNELİK TESPİTLER

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

BİRLİKTE
STGM Kurumsal Hibe Fonu
"birlikte değişirdim"

GİRİŞ VE YÖNTEM

Yerel örgütlerin kurumsal kapasitelerinin gelişimini destekleme hedefi ile 2018 Ağustos'undan bu yana yürütülen **STGM BİRLİKTE Programı** kapsamında, Covid-19 krizinin faydalanıcı örgütler ve çalıştıkları alandaki etkilerini saptama amacı ile 8-10 Nisan 2020 tarihlerinde çevrimiçi **"STÖ Buluşması"** etkinliğini gerçekleştirdik

Etkinlik 5 farklı tematik başlık altında, örgütlerin çalışma alanlarının uygunluğuna göre gruplandırıldığı 5 oturuma **39 sivil toplum örgütünden (STÖ) 58 temsilci** katıldı.

Buluşmaya katılan STÖ'lerin çalışma alanları:

- Toplumsal Cinsiyet, LGBTİ+ ve Kadın Hakları
- Ekoloji, Çevre ve Hayvan Hakları
- Engellenmişlik, Engelli Hakları
- Çocuk, Yaşlı ve Genç Hakları
- Kentleşme, Kent Hakkı, Roman Hakları ve İnsan Hakları ve Ceza İnfaz Sistemi

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

BİRLİKTE

Oturumlara katılan örgüt temsilcilerine,

- Covid-19 krizinin STÖ faaliyetlerine etkileri, süreçte karşılaşılan sorunlar ve varsa sorunları aşmak yönünde üretilen çözümler,

- STÖ'nün Covid-19'un toplum, ekonomi, sivil toplum ve aktivizme yönelik genel etkilerine dair değerlendirmeleri,

- STÖ'nün faaliyet gösterdiği alanda hedef kitlesinin değişen ihtiyaçlarına yönelik saptamaları ve varsa yeni ihtiyaçların karşılanmasına yönelik geliştirilen müdahaleleri,

- Covid-19 krizinin STÖ'nün kaynaklarına yönelik etkileri, kaynak ihtiyaçları ve orta ve uzun vadede planları ile varsa Covid-19 sürecinde geliştirdikleri iş birlikleri,

soruları yöneltildi ve görüşleri alındı. Toplantı katılımcılarının neredeyse tamamı Mart ayında ortaya çıkan kriz nedeniyle ofislerini kapattıklarını; gönüllü, üye ve çalışanların örgütlerin idari işlerini ve temel faaliyetlerini olabildiğince evlerinden yürüttüklerini ifade ettiler.

Bu bilgi notu, toplantılarda katılımcılar tarafından gündeme getirilen görüşlerin kısa özetini sunuyor. Sorulan sorular etrafında sunulan görüş ve bilgiler öne çıkan temalar altında özetlenirken, her bir başlıkta da krizin STÖ'ler ve hedef kitle üzerindeki etkileri, karşılaşılan zorluklar ve çözüm arayışları derlendi.

Covid-19 Krizinin Dezavantajlı Gruplar ve STÖ'ler Üzerindeki Etkileri

BİRLİKTE faydalanıcısı örgütler, yapılan görüşmelerde Covid-19 krizinin dezavantajlı gruplar üzerinde bu grupların eşitsiz koşullarını derinleştiren etkiler yarattığını ifade ettiler. Hedef kitleleri veya faydalanıcıları arasında gündelik, düşük ücretli ve güvencesiz istihdam edilen gruplar, Romanlar, kadınlar, çocuklar, engelli gruplar ve aileleri, Suriyeli göçmenler, LGBTİ+lar ve sokaklarda yaşayan hayvanlar olan örgütler, bu grupların temel hak ve ihtiyaçlarına erişimde yaşadıkları zorlukların karantina sürecinde arttığını bildirdiler. Yaşanan hak kayıpları arasında özellikle çoklu ve birbiriyle kesişen eşitsizlik eksenlerinin[1] etkili olduğu vurgulandı. .

1-Çoklu ve kesişen eşitsizlik eksenleri, cinsiyet, yaş, ırk, etnik köken, sınıf, coğrafi durum, din, vatandaşlık statüsü, engellilik, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği vb. temelli sistematik, doğrudan ve dolaylı ayrımcılık ile hak ihlallerinin veya haklara erişimde engellerin oluşmasına zemin teşkil eden koşulları tanımlamaktadır.

- ***Romanlar, LGBTİ+, Suriyeli göçmenler gibi kesişen eşitsizlik eksenine dahil olan grupların, yoksul birey ve ailelerin gıda, temizlik vb.*** temel ihtiyaç malzemelerine ulaşımda,
- ***Yoksul, engelli kişi, grup ve ailelerin ekonomik, psikolojik ve fiziksel refahlarını sağlamak için gerekli eğitim, sağlık, adalet, gelir ve istihdam gibi*** kamusal hizmetlere ulaşımda,
- ***Kadınlar, çocuklar, LGBTİ+ kişi ve grupların toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalma vaka ve risklerinin arttığı ve şiddetten korunma veya faillere yönelik tedbir talep etme konusunda*** hukuki, psikolojik destek ve danışma hizmetlerine ulaşımda,
- ***Ekonomik koşulları veya toplumsal konumları gereği yeterli imkânı olmayanların*** dijital araçlara ulaşım ve bu araçları kullanımda zorluklar yaşadıkları belirtildi.

STÖ bünyesinde bu gruplardan üye, çalışan veya gönüllüleri bulunan, bu gruplarla veya onlara yönelik hak temelli çalışmalar yapan BİRLİKTE faydalanıcısı STÖ'ler tespit ettikleri zorluklar yanında, karantina döneminde dernek ofislerinin kapanması, 65 yaş üstü üyelerinin sokağa çıkma yasağına tabi olması ve bir kısım örgütün gerekli dijital ve teknolojik araçlar veya bu araçları kullanmadaki kapasite yetersizlikleri nedeni ile zorluklar yaşadıklarını da ifade ettiler.

Birlikte hibe faydalanıcısı STÖ'lerin yaşadıkları güçlükler:

- Hedef kitlelerine ulaşma ***ve iletişimde olma (örneğin şiddete uğrayan kadınlara danışmanlık hizmeti verme, eğitim verilen öğrencilerle iletişim ve eğitim desteği verme)***
- Üye ve gönülleri ile iletişimde olma
- ***Dernek*** idari ve misyon faaliyetlerini sürdürme ***veya bu konuda*** planlama ***yapma***
- ***Hedef kitlenin temel veya acil ihtiyaçlarına yönelik gerekli desteğin sağlanması için*** kamu kurumlarına ulaşma
- ***Covid-19 krizi nedeniyle belirlenmiş*** hak ihlallerine yönelik izleme ***ve*** savunuculuk ***yapma***

Misyon faaliyetleri gereği (şiddete maruz kalan kadınlara, LGBTİ+ veya engelli kişilere danışmanlık gibi) hedef kitleleri ile direkt ve düzenli teması olan örgütler için Covid-19 ve karantina sürecinin etkileri daha derin görünüyor. Yaşanan kriz, özellikle kamu hizmetlerinin kesintiye uğraması bu hizmetlere erişimi halihazırda kısıtlı olan grupların koşullarını ağırlaştırdı. Karantina döneminde televizyon üzerinden yapılan eğitim yayınlarının işitme engelli veya otizmli çocuklar için erişilebilir olmadığı, yine yoksul ve kalabalık ailelerde yaşayan çocukların eğitim kanallarını takip edemediği, engelli vatandaşların sağlık ve diğer ihtiyaçlarını temin etmek için kamu kurumlarına ulaşamadığı örnekleri gündeme getirildi.

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

BİRLİKTE
STGM Kurumsal Hibe Fonu
"birlikte değişiklik"

Hedef kitlelerinin acil ve temel ihtiyaçları olduğunu tespit eden BİRLİKTE programı faydalanıcısı örgütlerden bu ihtiyaçların giderilmesi için kampanya düzenleyerek, ihtiyaç sahiplerine kurumsal desteklere ulaşmakta rehberlik ederek veya yardım toplanmasında koordinasyon sağlayarak çözüm geliştirmeye çalışanlar oldu. Sürecin etkilerinin orta ve uzun vadeye yayılacağını öngören örgütler farklılaşan koşullar ve derinleşen eşitsizlik koşulları ile mücadele için yeni çözümler arayışı içinde olduklarını da belirttiler. Karşılaşılan zorlukların ortadan kaldırılması için bazı çözümler de önerildi.

STÖ'lerin kriz dönemini aşmak için önerdikleri çözümler:

- Kapasite geliştirme,
- Farklılaşan koşullarda ortaya çıkan sorunlarla mücadele için yeni nitelikler ve yetenekler kazanma,
- Daha fazla savunuculuk ve kampanya faaliyetleri içine girme,
- Hak ihlallerine yönelik izlemeyi arttırma ve
- Daha fazla sayıda örgütle işbirliği içine girme

Toplumsal cinsiyet, kadın hakları ve LGBTİ+ hakları alanında faaliyet gösteren BİRLİKTE programı faydalanıcısı STÖ'ler örnekler ve sahadan gelen bilgileri tartıştıkları oturumda Covid-19 krizi ve karantina sürecinin etkilerinin toplumsal cinsiyete dayalı olarak analiz edilmesi gerekliliğinin altını çizdiler.

Karantina sürecinde ev içi emek, (çocuk, yaşlı, hasta ve engelli aile üyelerine sağlanan) bakım emeği ile kadınların artan yükü, iş ve gelir kaybına uğramanın toplumsal cinsiyet temelinde daha büyük bir olasılık olduğu tartışılırken, eşitsizliğin hak ihlaline dönüştüğü alanlardan biri olan toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin de krizle birlikte arttığı bu görüşmede ortaya konuldu. Kadına yönelik şiddetle mücadele eden ve bu sorunla karşılaşan kişi ve gruplara hukuki ve psikolojik danışmanlık ve yönlendirme hizmeti sunan örgütler, Covid-19 krizi ve karantina etkilerini şiddet ve şiddet riski altında yaşadıklarını belirttiler. Özellikle **ev içi şiddet vakalarında artış** tespit edildiği, kadınların faillerle aynı evde yaşamak zorunda kaldıkları, **ŞÖNİM gibi devlet kurumlarına erişim ve bu kurumlardan kabul almanın süreçte zorlaşması** ve yine sığınma evlerindeki koşulların sağlık riski taşıdığı endişesi ile gerekli destek için başvuru yapamadıkları örgütler tarafından gündeme getirildi. Telefon ve yüz yüze yapılan görüşmelerle sunulan desteklerin kadın örgütlerinin ofislerinin kapanması nedeni ile de kesintiye uğradığı, kadınların bu süreçte yasal kurumsal hak ve hizmetlerinden faydalanamadıkları ortaya kondu.

Yine LGBTİ+ kişi ve gruplara yönelik güçlendirme ve destek hizmetleri sunan STÖ'ler karantina sürecinde cinsiyeti veya cinsel yönelimi nedeniyle ayrımcılığa maruz kalan kişilerin, dayanışmadan ve destek imkanlarından uzak kalıp izolasyon riski yaşadıklarını, karantina sürecinde aile içi şiddete açık hale geldiklerini vurguladılar. Özellikle toplumsal cinsiyet başka bir eşitsizlik ekseni ile kesiştiğinde, örneğin Suriyeli veya altsınıf mensubu LGBTİ+ kişilerin yaşamlarını idame ettirecek iş ve gelir kaynaklarına ulaşamadıkları da belirttiler. Kurumsal destek ve hizmetlere erişimin bu gruplar için daha da sınırlı olmasına, **izolasyon, ayrımcılık, şiddet ve temel ihtiyaçlardan mahrum kalma** gibi çoklu ve ağırlaşmış etkilere işaret edildi.

Toplumsal cinsiyet, kadın hakları ve LGBTİ+ hakları alanında çalışan STÖ'ler sürecin atlatılmasında, hedef kitleye ulaşma ve hedef kitleyi güçlendirme konusunda **yeni yöntemler** geliştirme, bu yöntemleri öğrenme ve birlikte hareket edebilmek için **işbirliklerinin** önemini vurguladılar.

Derinleşen Ekonomik, Toplumsal ve Siyasi Eşitsizliklerin En Önemli Boyutlarından

Toplumsal Cinsiyet

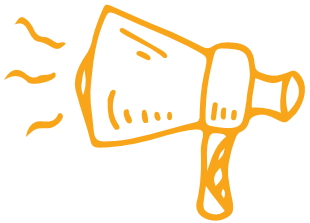

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

BİRLİKTE
STÖ'lerin Kurumsal İtibar Fonu
"birlikte değişelim"

Dijital Kapasite ve Teknolojik Altyapı Güçlendirme İhtiyacı

BİRLİKTE Programı yararlanıcısı STÖ'lerin neredeyse tamamı Covid-19 krizi nedeniyle hem **altyapı** hem de **dijital araçların kullanımı ile ilgili kısıtlar ve zorluklar yaşadıklarını** ifade etti.

- **Dijital araçlar ve internet kullanımı sınırlı üye ve gönüllü sahibi örgütler,**
- **sınırlı sayıda teknik ekipmanı ve altyapısı** (bilgisayar, yazıcı, internetbağlantısı) **olan örgütler,**
- **hedef kitlesi** (örneğin engelliler, düşük gelirli kişiler ve gruplar, çocuklar) **dijital araçlar ya da internet kullanımı konusunda kısıtlı olan örgütler**

örgüt içi iletişimin ve STÖ'nün idari işlerinin sürdürülmesinde, misyon faaliyetlerinin çevrimiçi olarak planlanmasında ve gerçekleştirilmesinde zorluklar yaşadıklarını bildirdiler.

Ancak yine bu dönemde savunuculuk, kampanya yürütme, izleme ve misyon faaliyetlerinin yürütülmesinde dijital araçların ve çevrimiçi platformların kullanımında artış olduğu, örgütlerin teknik ekipmanın temini ile bu araçların kullanımının önemini vurguladıkları ve bu alanda kapasitelerini geliştirme hedeflerinin olduğu ortaya kondu. Bu anlamda **STÖ'lerin** hem **teknik ekipman alımlarının desteklenmesi** hem de gerek üye ve gönüllü gerekse hedef kitle seviyesinde **dijital araçlara erişim ve araçları kullanım kapasitelerinin geliştirilmesi** gerekli görünüyor.

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

BİRLİKTE
STÖ'lü Kurumsal Hibe Fonu
"birlikte değişelim"

Covid-19 Kaynaklı Ekonomik, Toplumsal ve Politik Krizler Ekseninde STÖ Sürdürülebilirlik Soruları

Covid-19 krizinin ekonomik ve toplumsal seviyede yarattığı etkileri tespit eden örgütler, bu gelişmelerin STÖ'ler üzerinde de negatif etkilerine yönelik görüşlerini paylaştılar. İçinde bulunduğumuz kriz döneminde BİRLİKTE program desteği ile temel kurumsal giderlerini karşılayabiliyor olmanın örgütler için yarattığı avantajlı konumun altı çizilirken, sonraki dönem için duyulan endişe de dile getirildi. Misyon faaliyetlerinin bir kısmını **uluslararası fonlar** ve hibe destekleri ile gerçekleştiren örgütler, küresel ölçekte ortaya çıkan krizin **fon imkanlarına** ve kuruluşların **fon verme tercihlerine etki edeceğinden endişe etmekteler.** Ekonomik kriz nedeniyle fonların kısıtlanması, sağlık ve benzeri konulardaki araştırma alanlarına aktarılacağı, halihazırda özellikle de temel kurumsal ihtiyaçları gidermeye yönelik kaynak imkanları oldukça sınırlı olan Türkiye sivil toplumunu negatif yönde etkileyeceği ve STÖ sürdürülebilirliğini tehlikeye atabileceği düşünülüyor.

Krizin **bireysel** ve **kurumsal** bağışları da etkileyeceği, hükümetin karantina sürecinde farklı aktörler tarafından düzenlenen bağış kampanyalarına yönelik tedbirlerinin de bu grupların STÖ'lere destek olmaktan çekinmelerine neden olabileceği öngörülüyor. Bu süreçte, önceden taahhüt edilmiş kimi bağışların iptal edildiğini ve kaynaklarda düşüş olduğunu ifade eden BİRLİKTE programı faydalanıcısı STÖ'ler de bulunuyor. Benzer biçimde krizin kişiler üzerindeki fiziksel, ruhsal, ekonomik etkileri nedeni ile üye ve gönüllü katılımında azalma olduğu, bunun Covid sonrası dönemde sürme ihtimalinin de endişe verici olduğu not edildi.

Bu olumsuz koşullarla baş edebilmek için, insani ve finansal kaynakların sınırlanması ihtimaline karşı **alternatif kaynak geliştirme yöntemleri, kaynak kullanma ve paylaşma pratikleri** ihtimalleri tartışıldı. Kriz dönemindeki dayanışma örneklerinden ilhamla üye ve gönüllülerle ilişkilerin güçlendirilmesi, yeni üyelere ve gönüllülere ulaşılması, ağ kurma ve işbirlikleri ile STÖ'lerin yardım toplama hakkına yönelik kampanyalar düzenleme konuları gündeme getirildi.

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

BİRLİKTE
STGM Kurumsal Hibe Fonu
"birlikte değişiklik"

Karantina Sürecinde STÖ Kapasite Gelişimi ve Görünürlük Olanakları

Toplantı katılımcısı STÖ'ler krizin olumsuz etkilerine yönelik saptamalar yaparken, sürecin kendileri için yarattığı imkanlar olduğunu da işaret etmekteler. Bu anlamda dönemin koşullarına adapte olmak, kriz sürecini yönetmek ve sonraki dönemde güçlenebilmek hedeflerine yönelik olarak kapasite geliştirme faaliyetlerine öncelik verildiği belirtildi.

Çevrimiçi toplantılar aracılığı ile kapasite gelişimi ve görünürlük:

- üye ve gönüllülerle iletişimin güçlendirilmesi
- örgütün idari ve teknik dokümanların düzenlenmesi ve oluşturulması,
- internet sitelerinin güncellenmesi

Katılımcılar tarafından, ancak özellikle çevre ve ekoloji alanlarında çalışan STÖ'ler tarafından dillendirilen bir diğer husus ise Covid-19 krizinin sivil toplum ve toplum seviyesinde çevre ve doğa koruma, sürdürülebilirlik konularının öneminin anlaşılmasını sağladığı.

BİRLİKTE faydalanıcısı STÖ'ler kriz süresince ve sonrasında kampanya ve savunuculuk faaliyetlerinin daha görünür, anlaşılır ve desteklenir olacağını bu nedenle öngörmekteler.

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

BİRLİKTE STGM Kurumsal Hibe Fonu "birlikte değişiklik"

Covid-19 Döneminde Savunuculuk, İzleme, Raporlama Faaliyetlerinin Önemi

BİRLİKTE Programı faydalanıcısı STÖ'ler, misyon faaliyetlerini mümkün olabildiğince çevrimiçi kanallar üzerinden sürdürmeye çalışırken, Covid-19 sürecinde ortaya çıkan hak ve hizmetlere erişim zorlukları, derinleşen eşitsizlikler, hak ihlalleri ve müdahale gerekliliklerine ilişkin kampanya düzenleme, savunuculuk, izleme ve raporlamanın da sürdürülmesi gerektiğini vurguladılar. Bu dönemde savunuculuk faaliyetlerini, kampanya ve dayanışma mesajlarını sosyal medya, çevrimiçi araç ve platformlarını kullanarak sürdüren STÖ'ler, karantina nedeni ile bu kanallara toplumsal erişimin artması nedeni ile görünürlüklerinin arttığını ifade ettiler.

Katılımcı STÖ'ler ayrıca kamu kurum ve hizmetlerine erişimde yaşanan sorunlar, dezavantajlı kesimlerin temel ihtiyaçlarını karşılamakta, eğitim, istihdam ve sağlık haklarını kullanma konularında artan güçlükler, hukuki ve sosyal güvenlik ve koruma hakları olmayan kişi ve grupların izolasyon ve yoksunluk koşulları ile karşı karşıya kalmaları, ayrımcılık, şiddet ve kurumların uygulamalarını takip etmekte yaşanan sorunlar nedeniyle artan hak ihlalleri, nedenleri ile **izleme ve raporlama çalışmalarının önemini ve artması gerekliliğini belirttiler.**

Krizin ve yarattığı etkilerin STÖ'lerin çalışma alanlarının çevre, sınıf, toplumsal cinsiyet gibi farklı alanlara ayrılmış görünse de yapısal sorunlar olması nedeni ile birbirleri ile ilişkili olduğunu gösterdiği de bahsedilirken, bu sorunları aşmak için daha fazla **işbirliği ve dayanışma** olanaklarının yaratılması gerektiği de vurgulandı.

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

BİRLİKTE
STGM Kurumsal Hibe Fonu
Birlikte değişeceğiz

STGM.Dernegi

stgmdernegi

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi (STGM)

stgmderneği

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi (STGM)

Bu belge Avrupa Birliği'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla STGM'nin sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir